

TISZTA MUNKA

HORN YIK GYÖRGY

Letette a villát, félretolta a tányért, megtörölte a bajuszát, aztán megkereste a mellényzsebében azt a doboz cigarettát, amit a múlt héten az unokája hozott. Kivett egyet, megtapogatta, megpuhította, majd felállt, odacsoszogott a tűzhelyhez, kinyitotta az ajtaját, kivett egy üszköt, a cigaretta végéhez nyomta, és lassan beleszívott, míg parazsat nem fogott. Becsapta a tűzhely ajtaját, felegyenesedett, és elnyújtottan köhögött. Sípólva szedte a levegőt. Lépett egyet, és a sarokban álló ládába köpött.

Állt egy pillanatig, mintha pihenne, aztán visszaült az asztalfőre. Maga elé húzta a csorba bádogdobozt, leverte a hamut a cigarettáról, és a feleségére nézett.

Az asszony már leszedte az edényt az asztalról, és odaállt a tűzhely elé, mosogatni.

Ismét elnyújtottan köhögött.

— Van még egy kis bor. Megissza? — nézett rá az asszony a mosogatótál felől.

— Nem köll most — felelte rövid szünet után. — Csak jobb ez, amit én csavarok — tette hozzá köhögve. Vastag hüvelykujjával piszkálta a cigaretta szürkésfekete hamuját.

Az asszony elmosta az edényt, az evőeszközt, végül a mosogatótálat is. Kivitte a szennyes vizet a hátsó udvarra, eltörölgetett, és a helyére rakta az edényt.

— A Pista mikor jön? — vette a kezébe a törlőrongyot, hogy még egyszer végigsimítsa vele az asztalt.

— Azt mondta, szombat délután — nyomta el az öreg a cigarettát.

— Már hullanak a szemek — jegyezte meg az asszony csendesen és nem nézett rá.

Az öreg krákogott, felállt, a ládához csoszogott, és megint köpött egyet. Széttörölte a bajuszát.

— Máskor nem ér rá — szólalt meg jó idő múlva.

Az asszony letörölte az asztalt, letette a rongyot, és bement a szobába.

Vette a kalapját, a fejébe nyomta, és kilépett a tornácra.

Perzselő levegő csapta szembe. Hunyorogva bámult a szomszéd ház vakító fehér falára. Tövében a kórók egyenesen meredtek a felhőtlen ég felé, száruk vibrált a folyékony hőségben.

Fújt egyet, szemébe húzta a kalapját, és lelépett az udvarra.

Körülnézett. A hátsó udvar lécajtaja csukva, mögötte a tyúkok tik-kadtan álldogáltak a fészker mellett, az árnyékban. A véceajtó is csukva, az istálló ajtaja azonban résnyire nyitva.

A nagykapu előtt a földön egy kóró hevert — biztosan a söprűből hullott ki reggel. Odaballagott, lehajolt, felemelte, és megindult a hátsó udvar felé. Gondosan betette maga mögött a lécajtót, a kórót a kerítés tövébe dobta, és kiment a kertbe.

A tenyérnyi földön öt sor szőlő, két meggy és három őszibarack lógatta a levelét, a szőlők között kanyargó kis ösvény szélén néhány pizskeborkor, a sorok között itt-ott egy-egy kukorica.

A tőkék közé lépett, lehajolt, kitépett egy tarackot, aztán a fürtöket kezdte vizsgálni. Szép, duzzadt fürtök, nyomorult szem nincs is rajtuk, de a tőkék alján már néhány bogó sötétlik.

Tovább nézegette a fürtöket, s ahol nyomorult szemet vagy rozsdás levelet látott, lecsípte és a kert sarkába hajította.

A sorok végén, a meggyfa alatt megállt. Hátratólta a kalapját, letörölte homlokáról a verejtéket, megtapogatta a derekát.

Végignézett a kerten: a tőkék, a fák mozdulatlanul álltak, árnyékuk kurta és vékony. Lába alatt, a földön is minden dermedt: bogár sem moccan, a rögök sivár csendben ültek a megrepedezett földön.

Állt egy darabig, aztán megindult az istálló felé. Belökte az ajtaját: a jászlak üresen ásitottak, de még mindig valami halványan derengő állatszagot leheltek feléje. A földön semmi szemét, az egykori alomnak nyoma sem látszik, a vasvilla, a lapát a sarokban, a viharlámpa is megtisztítva a gerendán.

— Virgonc!

Inkább súgta, mint mondta. A középső jászol alól nagysokára előkecmergett a kutya. Lassan odakocogott elébe, lefeküdt, és pofáját a bocskorára fektette.

Lehajolt, megsimogatta a fejét, megvakarta a füle tövét.

— Gyere, Virgonc! — szólt hátra, és kilépett az istállóból.

A kutya nem mozdult, csak feküdt, úgy, ahogy hagyta, pofájával a földön.

— Gyere, no!

Az állat felemelte a fejét, megfeszítette mellső lábait és nagy nehezen felállt. Kint az istálló előtt megint lefeküdt.

Az öreg leült, hátát a falnak vetette, és maga mellé húzta a kutyát. Tenyerébe vette a pofáját és aprólékosan megvizsgálta: a szeme véres volt és csipás, de a fogsora és a szájürege hibátlan, s a testén sem talált sebet.

Az állat behunyt szemmel, engedelmesen tűrte a vizsgálatot, csak néha vinnyogott alig hallhatóan.

Az öreg felállt, leporolta magát, és megindult. Két lépés után visszafordult. A kutya mozdulatlanul feküdt. Szóltotta. Az állat kinyitotta a szemét, de nem mozdult.

Visszalépett, felemelte, és bevitte a jászol alá, a hűvösbe. Keze fején érezte az állat meleg, száraz nyelvét.

Keresztül sétált az udvaron, kinyitotta, majd becsukta maga mögött a lécajtót, és belépett a konyhába.

Az asszony a kisszéken ült, zsákot foltozott.

Leült az asztalfőre, vizet töltött a pohárba, ivott, aztán elővette a döz-

niját, cigarettát csavart, és rágyújtott. Megint elfogta a köhögés, felállt, odament a pernyés ládához, köpött, aztán visszaült a helyére.

Az asszony elharapta a szálat, egy másik zsákdarabot vett a kezébe, ráillesztette a lyukra, és kiszabta. Kócot fűzött a tübe, és tovább varrt.

— Te, Ilon! — szólalt meg az öreg.

— Mondja — nézett fel rá az asszony.

— Valami baj van a Virgonccal. Tegnap se evett, meg most is olyan nyavalyás.

Az asszony hallgatott.

— Beteg vóna? — nézett maga elé elgondolkozva az öreg. — De füvet se rág. Mi baja lehet?

Az asszony letette a tűt.

— Nincs annak semmi baja. Nem beteg az, csak már vén.

Az öreg újból töltött és ivott.

— De ha nem eszik, elpusztul.

— Nem eszik már három napja. Pedig húst is adtam neki, csirke szárnyát, de csak megszagolta — mondta az asszony.

Hallgattak.

Az utca felől szekérsörgés hallatszott, aztán gyerekzsivaj.

Az öreg felállt, és kiment a tornácra. Megfogta az ajtó előtti oszlopot, és az istálló felé nézett.

A hátsó udvaron a tyúkok még mindig bódultan álldogáltak az árnyékban, s hátrább a kertben sem rezzen semmi. Csak az istállóajtó állt résnyire kinyitva, sötét hasadékaival szinte kihívóan dacolva a kegyetlenül szikrázó napfényvel.

Összehúzott szemmel bámulta a rést. Félíg nyitott szája hangtalanul mozgott, jobb kezén az ujjak összerándultak, majd lassan szétnyíltak. Foszladozó mellénye alig észrevehetően emelkedett, a mellkas mozgását követve.

Megigazította a kalapját, hátrafordult, és beszólt a konyhába:

— Átnézek a Ferkóhoz.

Végigballagott a közön, befordult jobbra, és benyitott a sarokház kapuján.

— Adjon isten — köszönt rá az udvar végén foglalatoskodó asszonyra.

— Adjon isten, András bácsi!

— A szomszéd?

— Főnt van a padláson — felelte az asszony, és tölcsért csinált a tenyeréből: — Ferkó!

— Itt vagyok — lépett le a létráról. — Adjon isten, András bácsi! Rég nem járt nálunk.

Az öreg megköszörülte a torkát.

— Ideadnád egy órára a puskád? — szólalt meg halkán.

— A puskát? Odaadom én magának, miért ne!

A szomszéd bement a szobába, majd kisvártatva kilépett, kezében a puskával.

— Tessék, fogja András bácsi! Golyó van benne. Elég lesz egy? Adhatok még.

— Köszönöm, elég az az egy — mondta rekedten.

— Valami baj van? — nézett kérdőn az öreg szemébe. — Köll segítség?

— Nincs semmi baj. Ne fáradj, fiam, majd elvégzem én magam.

— Ráérek pedig — unszolta a szomszéd.

— Hagyd csak, fiam. Ez az én dolgom — hátrította el az öreg, és elköszönt.

Vállra akasztott puskával lépett be a kapun. Bement a fészker alá, kihozta az ásót, aztán a kutyát szólította.

Az állat csak a második hívásra jelent meg az ajtóban. Széttérpesztett lábbal, imbolyogva állt, és hunyorogva nézte az öreget.

— Ilon! — szólt be a konyhaajtón. — Adj neki egy kis tejet.

Az asszony, kezében a köcsöggel, kilépett a tornácra. Megrebbent a szeme, amikor meglátta a puskát, de nem szólt semmit. Tejet öntött egy kis cseréptálba, és a küszöb elé tette.

— Virgonc! Gyere! — intett az öreg a kutyának.

Az állat odavánszorgott, és lefeküdt elébe. Lehajolt, és belenyomta a pofáját a tejbe. A kutya csak egyszer öltötte bele a nyelvét, aztán lefeküdt pofáját a téglára, és egészen halkán nyüszített.

Megsimogatta a fejét, füttyentett, és megindult kifelé.

Az állat, mintha erőre kapott volna, felállt és követte, de kint az utcán már az első akácnál ismét leült. Az öreg lassan ballagott tovább, időnként visszafordulva. Az állat rövid pihenő után követte, olykor-olykor utól is érte, de sűrűn meg-megállt az árnyékban.

A falu szélén az öreg leült egy kispadra, lábának támasztotta az ásót, cigarettát csavart, és rágyújtott. Mélyeket szippantott, és hosszan fújta maga elé a füstöt. A kutya ott hevert a bocskora előtt, és félrefordított fejjel, oldalról nézte.

Eltaposta a cigarettát, és tovább indult. A nyárfasornál lefordult balra, a folyó holt medre felé. Lassan, ráérősen ballagott, a kutya két lépésre követte. Az állat néha megállt, nyüszített, egyszer le is feküdt, végül azonban mégis tovább vánszorgott utána.

A holt meder partján az öreg egy pillanatra megállt, aztán óvatosan, bocskorával minden lépést előre kitapogatva leereszkedett az enyhe lejtőn. Egy öbölszerű beszögellésben leszúrta az ásót, lábának támasztotta a puskát, és megvárta míg a kutya is óvatosan le nem ereszkedik. Amikor az állat leért, megvakarta a füle tövét, megveregette a hátát. A kutya a lába elé feküdt.

Körülnézett. A folyómederben itt-ott száraz fűcsomók tarkállottak, számartövis és néhány fűzfacsonk meredezett. A túlsó part mögött, a messzeségben, szemben a nappal, parányi fúrótornyok ékelődtek a végtelen kékségbe, közöttük hajszálvékony füstcsik — kifeszített fekete cérnaszál. Jobbra, a távolban a siló hengeres tartályai akár a zömök kukoricacsövek. Ember sehol.

Lefektette a puskát, és leült a kutya mellé. A dózni után nyúlt, aztán meggondolta magát. Fölvett egy száraz ágdarabot, és a kutyára nézett. Az lehunyt szemmel hevert, bordái egyenletesen emelkedtek-süllyedtek.

Fogta a puskát, felállt, hátrább lépett kettőt, és leült egy kis halomra. Kinyitotta a zárat, megnézte, csöben van-e a golyó, aztán térdére fektette a fegyvert. Ráköpött az ágdarabra.

— Virgonc! Hozd ide! — szólta oda.

A kutya felállt, és ránézett. Megmutatta neki az ágdarabot, aztán mögéje hajította.

Az állat feszülő inakkal, tántorogva megindult utána. Vállhoz emelte a puskát, bal könyökét a térdének támasztotta, és célzott. A háta megmerevedett, eres keze keményen markolta a fegyver agyát. Megvárta, míg a kutya az ágdarabhoz ér, lehajol, a szájába fogja és felemeli a fejét. Ekkor meghúzta a ravaszt.

A dörrenést szinte nem is hallotta. A felugró cső mellett látta, hogy az állat egy pillanatra megdermed, a nyaka megfeszül, majd hangtalanul a földre omlik. A lába még kettőt rándult, aztán csend lett.

Jó félórába telt, mire kiásta a gödröt. Beletette, ráhúzta az agyagos földet, letaposta, és elsimította. Letisztította az ásót, elővette a dóznit, csavart egyet, és rágyújtott.

Félig szívta csak a cigarettát. Eltaposta, vállára akasztotta a puskát, megfogta az ásót, és megindult haza. A partról még egyszer visszanézett: az öbölszerű beszögellés közepe táján csak a friss agyagos föld mutatta, hogy itt ásott valaki.

A néptelen utcán senkivel sem találkozott.

Belépett a kapun. Az ásót bevitte a fészker alá, a puskát kint a tornáccon az ajtófélfának támasztotta.

A konyhában leült az asztalfőre, és levette a kalapját.

Az asszony még mindig foltozott.

— A Pista átszól, hogy holnap jön — szólalt meg csendesen.

A pohár után nyúlt, de a keze félúton megállt.

— Add ide azt a bort.

Az asszony felállt, bement a kamrába, kihozta, és az asztalra tette. A poharat is elébe tolta.

Az öreg töltött.

— Megvót?! — kérdezte az asszony a tűzhely mellől.

— Meg — emelte a poharat a szájához.

— Nehéz vót? — fordult félre az asszony.

Az öreg kiitta a poharat, letette, és még egyszer töltött.

— Nem. Tiszta munka vót, Ilon — mondta, és megfogta a poharat. Eres kezén megfeszültek az inak.